

สาเหตุเกิดจากเชื้อ H5N1 อย่างไรก็ตามคาดว่าประเทศจีนยังมีแหล่งรังโรคไข้หวัดนกคือ นกอพยพอยู่ (ข้อมูลถึงการรายงานการระบาดครั้งสุดท้ายวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2547)

สถานที่ตรวจวินิจฉัยโรคไข้หวัดนกในสัตว์

1. สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร
โทรศัพท์ : 0-2579-8908-14 โทรสาร : 0-2579-8918-19
2. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคตะวันออก (ชลบุรี) ต.คลองกิว อ.บ้านบึง ชลบุรี
โทรศัพท์ : 0-3874-2116-8 โทรสาร : 0-3874-2120
3. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (สุรินทร์)
โทรศัพท์ : 0-4451-8755 โทรสาร : 0-4451-8755
4. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคตะวันออกตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (ขอนแก่น) ต.ท่าพระ อ.เมือง
จังหวัดขอนแก่น โทรศัพท์ : 0-4326-1246 โทรสาร : 0-4326-1166
5. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง (พิษณุโลก) อ.วังทอง จ.พิษณุโลก
โทรศัพท์ : 0-5531-2069-73 โทรสาร : 0-5531-2070
6. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนบน (ห้างฉัตร) อ.ห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
โทรศัพท์ : 0-5422-6978 โทรสาร : 0-5422-1476
7. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคตะวันตก (ราชบุรี) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จังหวัดราชบุรี
โทรศัพท์ : 0-3226-1884 โทรสาร : 0-3226-1884
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ (ทุ่งสง) อ.ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
โทรศัพท์ : 0-7553-8035-6 โทรสาร : 0-7553-8035

เอกสารอ้างอิง

1. กรมปศุสัตว์. มาตรการควบคุมและกำจัดโรคไข้หวัดนก [online]. [cited 2004 Feb. 2]. Available from: URL: http://oie.int/download/AVIAN%20INFLUENZA/A_AI-Asia.htm.
2. งานระบาดวิทยา กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม. รายงานผลการตรวจผู้สัมผัสโรคที่ติดจากไข้หวัดนกในแมว [เอกสารอัดสำเนา]. นครปฐม: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม; 2547.
3. ฉันทนิย บุระะไทย. ประสบการณ์จาก SARS และไข้หวัดนก. เอกสารประกอบคำบรรยายในการประชุมสัมมนาโรคแห่งชาติครั้งที่ 17; 19-21 พฤษภาคม 2547; กรุงเทพฯ. [เอกสารอัดสำเนา]. [ม.ป.ท.:ม.ป.พ.;ม.ป.ป.]
4. ศูนย์ประสานงานแก้ไขปัญหาโรคระบาดสัตว์ปีก สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. พื้นที่การแพร่ระบาด [online]. [cited 2004 Jul. 14]. Available from: URL: http://www.acfs.go.th/BFlu/Inf_Area/index.html.
5. Office International des Epizooties. Update on avian influenza in animals in asia [online]. [cited 2004 Jun. 4]. Available from: URL: http://oie.int/download/AVIAN%20INFLUENZA/A_AI-Asia.htm.

สถานการณ์โรคไข้หวัดนกในคนในประเทศไทย

วรรณมา หาญเขาวีรกุล

กลุ่มเฝ้าระวังและสอบสวนทางระบาดวิทยา สำนักระบาดวิทยา

ลำดับเหตุการณ์

- กลางเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546: ข่าวการตายของไก่ในจังหวัดนครสวรรค์ คาดว่าเกิดจากเชื้ออหิวาต์ไก่อีสาน
สำนักระบาดวิทยาได้ดำเนินการติดตามการตรวจหาเชื้อสาเหตุ
- ปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546: สำนักระบาดวิทยาได้แจ้งเตือนให้มีการเตรียมพร้อมระบบเฝ้าระวังโรคปอดอักเสบ
เพื่อรองรับการระบาดของโรค SARS ระลอกใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2546
- 26 ธันวาคม พ.ศ. 2546: กรมควบคุมโรคและกรมปศุสัตว์หารือแนวทางแนวทางการป้องกันโรคระบาดจากสัตว์สู่คน
- 7 มกราคม พ.ศ. 2547: สำนักระบาดวิทยาประชุมจัดตั้งระบบเฝ้าระวังไข้หวัดใหญ่ในพื้นที่เสี่ยง 7 จังหวัดภาคกลาง
- 14 มกราคม พ.ศ. 2547: สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วยสงสัยติดเชื้อไข้หวัดนกแรก
- 23 มกราคม พ.ศ. 2547: กระทรวงสาธารณสุขได้พบผู้ป่วยยืนยันการติดเชื้อไข้หวัดนกในประเทศไทย

นิยามและการจัดประเภทผู้ป่วย

ในกระบวนการเฝ้าระวังเชื้อไข้หวัดนก ได้มีการเปลี่ยนแปลงนิยามและแนวทางในการดำเนินงานเฝ้าระวังและควบคุมโรคให้เหมาะสมกับสถานการณ์หลายครั้ง นิยามผู้ป่วยที่ใช้ในปัจจุบันคือ

1. ผู้ป่วยที่ต้องรายงานและดำเนินการสอบสวน หมายถึง ผู้ป่วยปอดอักเสบหรือไข้หวัดใหญ่ที่รับไว้ในโรงพยาบาล และมีประวัติสัมผัสกับสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคในระยะ 7 วันก่อนป่วย หรือพักอาศัยในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคในสัตว์ปีกในระยะ 14 วันก่อนป่วย หรือผู้ป่วยทุกรายที่แพทย์สงสัยว่าติดเชื้อไข้หวัดนก
2. ผู้ป่วยสงสัย หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับรายงานและมีอาการปอดอักเสบรุนแรง หรือเสียชีวิต หรือผู้ป่วยปอดอักเสบที่มีผลการตรวจเบื้องต้นว่าติดเชื้อ Influenza A
3. ผู้ป่วยยืนยัน หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับรายงานและมีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการมาตรฐานว่าติดเชื้อ Influenza A H5N1
4. ผู้ป่วยตัดออกจากการสงสัย หมายถึง ผู้ป่วยที่ไม่มีอาการปอดอักเสบ หรือประวัติการสัมผัสสัตว์ที่สงสัยติดเชื้อไม่ชัดเจน และผลการตรวจไม่พบว่ามีเชื้อติดเชื้อ Influenza A
5. ผู้ป่วย Influenza A ที่ไม่ทราบ subtype หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับแจ้ง และตรวจเบื้องต้นพบว่า มีการติดเชื้อ Influenza A แต่ให้ผลต่อการตรวจ subtype

ผลการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก

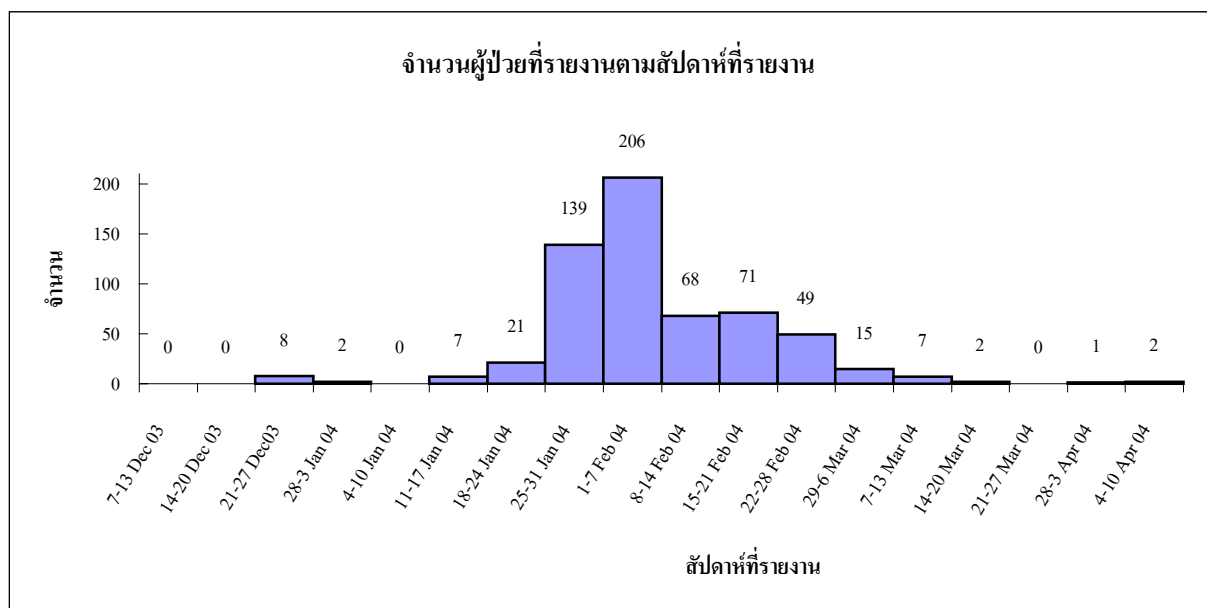
ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2547 สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วยทั้งสิ้น 610 ราย จาก 66 จังหวัด พื้นที่ที่ไม่มีรายงานผู้ป่วยมี 10 จังหวัด คือ มุกดาหาร, อำนาจเจริญ, ตราด, ระนอง, สุราษฎร์ธานี, นครศรีธรรมราช, สงขลา, ยะลา, ปัตตานี และนราธิวาส เริ่มมีการรายงานผู้ป่วยมายังสำนักระบาดวิทยาตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2546 และมีการรายงานมากที่สุดในช่วงวันที่ 1 - 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ดังรูปที่ 1

จำนวนผู้ป่วยจำแนกตามผลการสอบสวนมีดังนี้

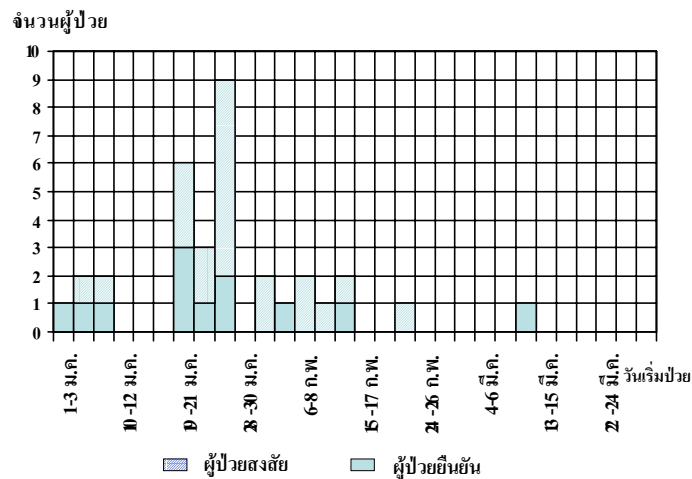
- 1) ผู้ป่วยตัดออกจากการสงสัย จำนวน 546 ราย (เสียชีวิต 20 ราย)
- 2) ผู้ป่วย Influenza A แต่ ไม่สามารถระบุ subtype จำนวน 31 ราย (เสียชีวิต 2 ราย)
- 3) ผู้ป่วยสงสัย จำนวน 21 ราย (เสียชีวิต 8 ราย)
- 4) ผู้ป่วยยืนยัน จำนวน 12 ราย (เสียชีวิต 8 ราย)

ผู้ป่วยยืนยันรายแรกเริ่มป่วยวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2547 ผู้ป่วยสงสัยหรือผู้ป่วยยืนยันส่วนใหญ่เริ่มป่วยในช่วงวันที่ 19 - 27 มกราคม พ.ศ. 2547 ผู้ป่วยยืนยันรายสุดท้ายเริ่มป่วยวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2547

รูปที่ 1 จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับแจ้งจำแนกตามวันที่รายงาน

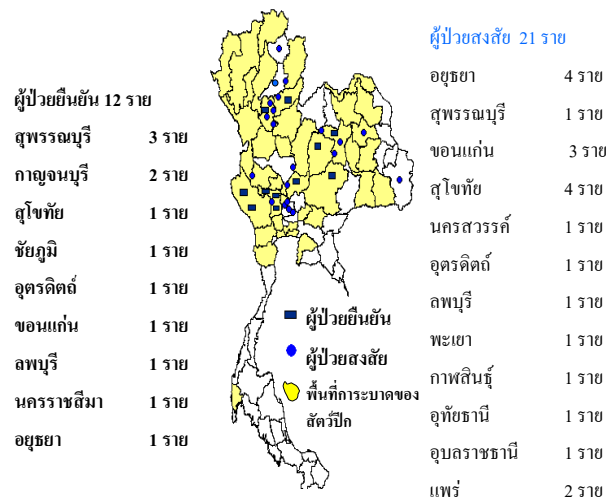

รูปที่ 2 จำนวนผู้ป่วยสงสัยและยืนยันจำแนกตามวันเริ่มป่วย

ผู้ป่วยสงสัยและยืนยันกระจายอยู่ในพื้นที่ 15 จังหวัด ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 การกระจายของผู้ป่วยสงสัยและยืนยันตามจังหวัดที่คาดว่าจะติดเชื้อ

ตารางที่ 3 ลักษณะและประวัติเสี่ยงของผู้ป่วยยืนยัน ผู้ป่วยสงสัย ผู้ป่วยคัดออก และผู้ป่วย Influenza ไม่ทราบ subtype

ลักษณะ	ผู้ป่วยยืนยัน	ผู้ป่วยสงสัย	ผู้คัดออก	ผู้ป่วย influenza A ไม่ทราบ subtype
จำนวนผู้ป่วย/เสียชีวิต	12/8	21/8	546/20	31/2
(อัตราป่วยตาย)	(67%)	(38%)	(4%)	(6%)
อายุ (มัธยฐาน)	12 (2-58)	33 (1-67)	12 (0.5-84)	28 (0.5-92)
เพศ ชาย (%)	8 (67 %)	15 (71%)	321 (59 %)	21 (67 %)
ประวัติสัมผัสโดยตรงกับสัตว์ที่สงสัยป่วยหรือตาย	7/12 (58%)	11/21 (52%)	205/423 (48%)	14/29 (48%)
อาศัยในพื้นที่ที่มีสัตว์ตาย	21/21 (100%)	18/21 (86%)	274/404 (68%)	18/28 (64%)
ผิดปกติในระยะ 14 วัน				

ลักษณะอาการของผู้ป่วยยืนยัน 12 ราย

ผู้ป่วยยืนยันมีจำนวน 12 ราย อายุเฉลี่ย (median) 10 ปี ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 58 ปี อัตราส่วนเพศชายต่อหญิง เท่ากับ 1:0.7 เป็นผู้ป่วยที่ตรวจเพาะเชื้อ (viral isolation) ได้ 7 ราย เป็นผู้ป่วยที่เพาะเชื้อไวรัสไม่ขึ้นแต่ให้ผลบวกต่อการตรวจ polymerized chain replication (PCR H5) จำนวน 5 ราย ระยะเวลาป่วยนับตั้งแต่วันเริ่มป่วยจนถึงวันเสียชีวิตหรือออกจากโรงพยาบาล

เฉลี่ย 19 วัน (8 - 30 วัน) ระยะเวลาตั้งแต่วันที่เริ่มป่วยจนตรวจเอ็กซเรย์พบว่า เป็นปอดอักเสบเฉลี่ย 7 วัน (3 - 17 วัน) มีผู้ป่วย 1 ราย ที่ลักษณะภาพถ่ายรังสีทรวงอกมีการเปลี่ยนแปลงของปอดน้อยมาก

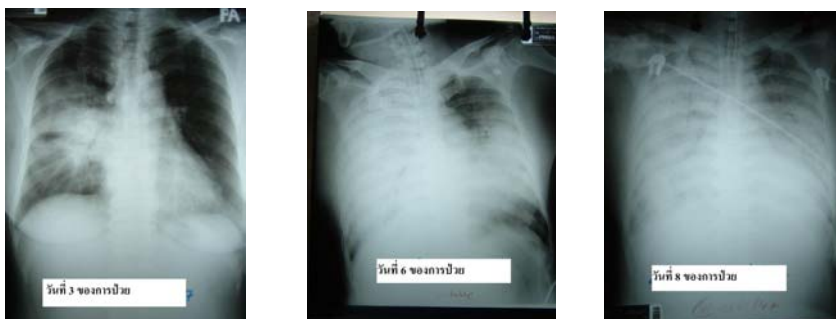
ตารางที่ 4 ลักษณะอาการของผู้ป่วยยืนยันไข้หวัดนก 12 ราย

ลักษณะ	เด็ก < 15	ผู้ใหญ่ ≥ 15
จำนวน/เสียชีวิต (อัตราป่วยตาย)	7/6 (85%)	5/2 (40%)
อายุเฉลี่ย (ต่ำสุด-สูงสุด)	6 (2-13)	39 (27-58)
เพศชาย (%)	7 (100%)	1 (20%)
อาการ		
ไข้	39 (38-40)	38 (38-40)
น้ำมูก	6/6 (100%)	2/4 (50%)
เจ็บคอ	6/7 (85%)	2/5 (40%)
ปวดกล้ามเนื้อ	1/7 (14%)	1/5 (20%)
ไอมีเสมหะ	3/7 (43%)	4/5 (80%)
ระยะเวลาเริ่มป่วยจนเป็นปอดอักเสบ	5 (3-9 วัน)	8 (3-17 วัน)
ระยะเวลาเริ่มป่วยจนเสียชีวิต	19 (9-30 วัน)	10.5 (8-13 วัน)
การตรวจทางห้องปฏิบัติการ		
White Cell Count	4100 cell/ml (1200-7100)	7640 cell/ml (5680-13600)
Rapid test positive (จำนวน)	1/2 (50 %)	0/4 (0%)

ผลการฉายภาพรังสีทรวงอก

ภาพถ่ายรังสีทรวงอกของผู้ป่วยส่วนมากเป็น interstitial infiltration มีผู้ป่วย 3 ราย ที่ภาพถ่ายรังสีทรวงอกมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็น patchy infiltration ตัวอย่างของภาพถ่ายรังสีทรวงอกของผู้ป่วยยืนยัน 2 ราย ดังแสดงในรูปที่ 4 – 5

รูปที่ 4 ผู้ป่วย หญิง อายุ 58 ปี

รูปที่ 5 ผู้ป่วยเด็กชายอายุ 7 ปี

ลักษณะประวัติเสี่ยงของผู้ป่วยยืนยัน 12 ราย

จากการสอบสวนผู้ป่วยยืนยันพบว่า ผู้ป่วย 9 ราย (75%) มีการเลี้ยงไก่ในบ้านที่อยู่อาศัย, ผู้ป่วย 8 ราย (67%) มีการสัมผัสกับซากไก่ที่ตาย และผู้ป่วย 3 ราย (25%) ทำการชำแหละไก่ด้วยตนเอง ผู้ป่วยทุกรายมีลักษณะการสัมผัสกับแหล่งรังโรคที่สงสัยอย่างต่อเนื่อง ไม่พบผู้ป่วยยืนยันที่เป็นคนงานในฟาร์มสัตว์ปีก ผู้กำจัดสัตว์ปีกในช่วงการระบาด หรือบุคลากรทางสาธารณสุข รายละเอียดประวัติเสี่ยงของผู้ป่วยแต่ละรายดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 5 ประวัติเสี่ยงของผู้ป่วยยืนยัน ใช้หัตถ์ 12 ราย

ลำดับ	อายุ (ปี)	เพศ	ประวัติเสี่ยง
1	7	ชาย	มีไก่ในละแวกบ้านตายผิดปกติ แต่ที่บ้านไม่ได้เลี้ยงไก่ ชอบเล่นดินที่อาจมีการปนเปื้อนมูลไก่ คู่อเฟดผู้ป่วยที่อยู่ด้วยกันป่วยเป็นปอดอักเสบ วันเริ่มป่วยห่างกัน 17 วัน
2	6	ชาย	ไม่ได้เลี้ยงไก่ในบ้าน แต่อุ้มไก่ของญาติที่สงสัยติดเชื้อ 2 วันก่อนป่วย
3	6	ชาย	บ้านไม่ได้เลี้ยงไก่ ละแวกบ้านผู้ป่วยมีไก่ตายผิดปกติ แม่และป้าชำแหละไก่ ที่สงสัยติดเชื้อ 4 วันก่อนป่วย เก็บเนื้อไก่ไว้ในตู้เย็นที่บ้าน แม่เริ่มมีไข้พร้อมกับผู้ป่วยและเสียชีวิตด้วยปอดอักเสบ
4	58	หญิง	ไก่ที่บ้านเริ่มทยอยตาย 5 วันก่อนป่วย นำไก่ไปฝัง และชำแหละไก่ที่ป่วยเพื่อทำอาหารทุกวัน
5	6	ชาย	อยู่โรงเรียนประจำกลับบ้านเฉพาะวันหยุด ไก่ที่บ้านผู้ป่วยเริ่มตาย 5 วันก่อนป่วย ไม่เคยสัมผัสกับไก่โดยตรง แต่ชอบเล่นในบริเวณพื้นที่ที่ชำแหละไก่ที่สงสัยติดเชื้อ
6	13	ชาย	10 วันก่อนป่วย ไก่ที่เลี้ยงเริ่มตาย 8 วันก่อนป่วย นำไก่มาชำแหละทำอาหาร
7	27	หญิง	ไก่ที่เลี้ยงไม่ตาย ซื้อมาไก่สดชำแหละแล้วมาเก็บไว้ในตู้เย็นเพื่อปรุงอาหาร 3 วันก่อนป่วย ไก่สดที่ซื้อมาจากพื้นที่ที่มีการระบาดของเชื้อ
8	2	ชาย	ไก่ที่บ้านเริ่มตาย 5 วันก่อนป่วย ผู้ป่วยชอบอุ้มไก่และเล่นกับไก่ตลอด
9	4	ชาย	ไก่บ้านและไก่ชนที่เลี้ยงเริ่มตาย 4 วันก่อนป่วย ผู้ป่วยอุ้มไก่ที่สงสัยติดเชื้อ และไก่ดังกล่าวได้ถูกนำไปทำอาหาร
10	47	หญิง	ไก่ชนที่เลี้ยงเริ่มตายวันละ 5-10 ตัว 10 วันก่อนป่วยตายหมดแล้ว 3 วันก่อนป่วยเป็นคนนำไก่ไปฝังและทิ้งขยะเทศบาล
11	29	ชาย	ไก่ชนและลูกเจี๊ยบที่เลี้ยงราว 20 ตัวเริ่มตาย 3 วันก่อนอุ้มไก่ไปฝังเองจนถึงวันเริ่มป่วย
12	39	หญิง	ละแวกบ้านมีการเลี้ยงไก่ชน มีไก่ตายผิดปกติตั้งแต่ 2 เดือนก่อนป่วย 2 สัปดาห์ก่อนป่วยไม่มีไก่ตายผิดปกติ ไม่เคยสัมผัสกับไก่โดยตรง

วิจารณ์

ลักษณะอาการและความรุนแรงของโรค

เชื้อ Influenza A H5N1 พบว่า สามารถทำให้เกิดโรคปอดอักเสบในคนครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2540 ที่เกาะฮ่องกง โดยพบว่าการตายของไก่ผิดปกติในราวเดือน เมษายน และพบผู้ป่วยติดเชื้อรายแรกราวเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540 จนถึงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2541 ฮ่องกงมีผู้ป่วยยืนยันทั้งสิ้น 18 รายเสียชีวิต 6 ราย อัตราป่วยตาย 33.3% อายุเฉลี่ย 17 ปี (1-60 ปี) และครึ่งหนึ่งเป็นเด็กอายุ ต่ำกว่า 12 ปี ลักษณะอาการของผู้ป่วยมีตั้งแต่อาการไข้หวัด ไปจนถึงปอดอักเสบ อาการเยื่อปอดอักเสบ และอุจจาระร่วงพบบ้าง ในปี พ.ศ. 2547 มีรายงานผู้ป่วยใช้หัตถ์คนจาก 2 ประเทศคือเวียดนามและไทย โดยมีผู้ป่วยยืนยันในเวียดนาม 23 ราย เสียชีวิต 15 ราย อัตราป่วยตาย 65 % ซึ่งใกล้เคียงกับประเทศไทยซึ่งเท่ากับ 67 %

ลักษณะอาการของผู้ป่วย 10 รายที่มีรายงานจากประเทศเวียดนามพบว่า ผู้ป่วย 70 % มีอาการอุจจาระร่วง และไม่มีผู้ป่วยที่มีรายงานอาการปวดกล้ามเนื้อ แต่ผู้ป่วยยืนยันของไทยมีอาการปวดกล้ามเนื้อ 2 ราย และมีอาการอุจจาระร่วง 2 ราย แต่เนื่องจากข้อมูลอาการดังกล่าวยังไม่เป็นระบบ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ผู้ป่วยที่มีอาการอุจจาระร่วงและปวดกล้ามเนื้ออาจมีมากกว่านี้

การแพร่เชื้อจากคนสู่คน

จากการเฝ้าระวังพบว่า มีผู้ป่วยที่รายงานมาจากหมู่บ้านหรือพื้นที่เดียวกันอย่างน้อย 4 กลุ่ม (cluster) แต่มีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้นที่เป็นผู้ป่วยยืนยันหรือสงสัย คือ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ป่วยยืนยัน 2 รายมาจากหมู่บ้านเดียวกัน และกลุ่มที่ 2 เป็นมารดาและบุตรอยู่บ้านเดียวกัน จากการสอบสวนพบว่า ผู้ป่วยยืนยัน 2 รายในกลุ่มที่ 1 นั้น ไม่เคยเล่นด้วยกันหรือมีกิจกรรมร่วมกันเลย นอกจากนั้นในระยะ 7 วันก่อนที่ผู้ป่วยรายที่ 2 จะป่วย ก็ยังมีการตายของสัตว์ปีกผิดปกติในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้นจึง

สันนิษฐานว่าผู้ป่วยรายที่ 2 นั้นติดเชื้อจากสัตว์มากกว่าจากคน ในผู้ป่วยกลุ่มที่ 2 ซึ่งเป็นมารดาและบุตรนั้น ทั้งสองคนเริ่มป่วยพร้อมกัน ดังนั้น จึงไม่น่าที่จะเป็นไปได้ที่มารดาจะติดเชื้อจากบุตรหรือบุตรติดเชื้อจากมารดา แต่น่าจะเกิดจากไก่ที่ติดเชื้อและนำมาฆ่าและที่บ้านผู้ป่วย 4 วันก่อนวันเริ่มป่วย

ไม่พบว่า มีผู้ป่วยยืนยันหรือสงสัยที่เป็นบุคลากรทางสาธารณสุขที่ดูแลผู้ป่วย แต่ผลการศึกษาในห้องงซึ่งได้ทำการตรวจน้ำเหลืองผู้สัมผัสพบว่า มีผู้สัมผัสร่วมบ้านที่ไม่มีประวัติสัมผัสสัตว์ปีกให้ผลบวก ทำให้สรุปว่าการติดต่อจากคนสู่คนอาจเกิดขึ้นได้ แต่ไม่น่าจะมีประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอาการรุนแรง²

แนวโน้มการระบาด

ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาพบว่า มีรายงานผู้ป่วยที่สงสัยติดเชื้อไข้หวัดนกยังสำนักกระบาดวิทยาน้อยมาก นอกจากนั้นผู้ป่วยที่ได้รับรายงานก็ไม่ได้มีการสัมผัสกับสัตว์ที่ป่วยตายจำนวนมากผิดปกติ ทำให้คาดคะเนได้ว่า การแพร่ของเชื้อในสัตว์น้ำจะมีน้อยลงแต่การจะประกาศว่าประเทศไทยเป็นเขตปลอดเชื่อนั้น จะต้องดำเนินการเฝ้าระวังทั้งในคนและในสัตว์ต่อไปจนครบ 6 เดือน

พบว่า สัตว์ปีกตามธรรมชาติเป็นแหล่งรังโรคของเชื้อ Influenza A H5N1 แม้การระบาดในครั้งนี้จะมีการตายของสัตว์ปีกจำนวนมากแต่ก็พบว่า มีสัตว์ปีกที่ติดเชื้อและสามารถอยู่รอดในธรรมชาติ ดังนั้น โอกาสที่เชื้อจะกลับมาระบาดใหม่จึงเป็นไปได้มาก

เอกสารอ้างอิง

¹ Chan P. Outbreak of Avian Influenza A(H5N) Virus Infection in Hongkong in 1997. Clin Infect Dis. 2002 May 1;34 Suppl 2:S58-64.

² Katz J, Lim W, Bridges B, Rowe T, Hu-Primmer J, Lu X et al. Antibody Response in Individuals Infected with Avian Influenza A (H5N1) Viruses and Detection of Anti-H5 Antibody among Household and Social Contacts. JID 1999;180:1763-70.

สถานการณ์โรคไข้หวัดนกในคนทั่วโลก

ลดารัตน์ ฝาตินาวัน

กลุ่มพัฒนาระบบและมาตรฐานงานระบาดวิทยา สำนักกระบาดวิทยา

เชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ type A สามารถทำให้เกิดการติดเชื้อในสัตว์หลายชนิดรวมทั้งนก หมู ม้า แมวน้ำ และปลาวาฬ เชื้อที่ติดในนกเรียกว่า “ไวรัสไข้หวัดนก avian influenza viruses” ปกติไวรัสไข้หวัดนกจะไม่ทำให้เกิดการติดเชื้อในคน แต่นับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมามีรายงานการติดต่อและระบาดในคนหลายครั้ง^(1, 2) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนผู้ป่วยที่ตรวจพบเชื้อไข้หวัดนก ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 - 2547

ลำดับ	พ.ศ.	ประเทศ	จำนวนป่วย	จำนวนตาย	เชื้อ
1	2540	ฮ่องกง	18	6	H5N1
2	2542	ฮ่องกง	2	0	H9N2
3	2542	สาธารณรัฐประชาชนจีน	หลายราย	?	H9N2
4	2546	ฮ่องกง	2	1	H5N1
5	2546	เนเธอร์แลนด์	89	1	H7N7
6	2546	ฮ่องกง	1	0	H9N2
7	2547	เวียดนาม, ไทย	33	22	H5N1
8	2547	สหรัฐอเมริกา	1	0	H7N2
9	2547	แคนาดา	2	0	H7N3
10	2547	อียิปต์	2	0	H10N7

ข้อมูลล่าสุดถึงวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

1. พ.ศ. 2540 (1997): ฮ่องกง

ในการระบาดครั้งแรกพบผู้ป่วย 1 รายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2540 หลังจากนั้น 6 เดือน ในเดือนพฤศจิกายน และธันวาคม พ.ศ. 2540 มีการระบาดรอบที่ 2 พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอีก 17 ราย ผู้ป่วยทั้ง 18 ราย กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ได้เป็นกลุ่มก้อน เป็นชาย 8 ราย หญิง 10 ราย อายุเฉลี่ย 17 ปี (อยู่ในช่วง 1 – 60 ปี) ผู้ป่วยจำนวนครึ่งหนึ่งที่อายุต่ำกว่า 12 ปี (ตารางที่ 7) มีผู้เสียชีวิต 6 ราย อีก 12 ราย หายเป็นปกติ⁽³⁾ อัตราผู้ป่วยตายร้อยละ 33.3